

Măștile exilului sau paradisul și infernul realității imediate

Noul roman al lui Constantin Arcu*, publicat la Casa Românească în 2014, își poartă cititorii printr-o călătorie în realitatea „imediată”, trasată pe modelul itinerariului dantesc. Începutul și sfârșitul aventurii personajului principal sunt plasate în contemporaneitatea românească peste care însă se suprapune o peliculă de „teroare absolută” ce amintește într-un mod pregnant de atmosfera unui regim totalitar. Democrația este, în roman și nu numai, o glumă proastă, iar protestele din Piața Universității sunt prezentate ca fiind o reiterare a revoluției din '89.

Personajul principal este obligat să se autoexileze din cauza repetatelor presiuni pe care partizanii puterii le exercită asupra lui. Întrupare a modelului de torționar absolut, Coloneleasa Taifun, un personaj inedit și de-a dreptul diavolesc, se află într-o misiune de epurare a susținătorilor opoziției, misiune căreia îi cade pradă și protagonistul romanului lui Constantin Arcu. Obligat să plece în exil, acesta e nevoit să renunțe la statutul său de universitar și jurnalist aflat în plină luptă pentru eliberarea țării de sub tiranie și să se transforme într-un „picaro contemporan”, cum îl numește Al. Cistelean. Un picaro care este și nu este un picaro, nu în sensul clasic al cuvântului, în orice caz. Identitatea personajului este ea însăși una problematică. Cu vădite accente autobiografice, acesta e numit într-un loc Cezar Mihali, în altul Costas, iar la un moment dat, când vorbește despre sine, personajul menționează inițialele C. A., însă cititorul nu poate spune cum se numește cu adevărat acest aventurier fără voie. Însuși protagonistul întâmpină dificultăți în a se înțelege. Își descoperă, de-a lungul pășaniilor sale printr-o Italie controlată de interlopi români, reacții pe care nu știa că le poate avea, gânduri și instincte ce-i sunt străine de viața sa de intelectual „potolit”. Încearcă să se tempereze și deseori își pune la îndoială capacitatea de a fi vicelan, depărtându-se astfel de modelul picaresc. Mai mult de-a atât, este de-a dreptul naiv; și aici reprezentativ este episodul îngropării banilor, lăsați în grija sa de către doamna Gina, în nisipul de pe malul litoralului italian, bani pe care marea, parte integrată din sistemul corupt și putred care pare să facă legea în diaspora din Arezzo, îi „fură” odată cu marea. Cu toate acestea, personajul e chinuit de constanta nevoie de a face „o faptă măreață”; se visează conducătorul unei „legiuni” de români întorși acasă din străinătate pentru a-și salva țara, inspirat probabil de manifestările de stradă de acasă și de mulțimea de tineri care scandează în capitală și în marile orașe împotriva Președintelui.

Dacă falsul nostru picaro este un personaj evanescent, care îți scapă printre degete și asupra căruia nu te prea poți pronunța, nu

aceiași lucru se poate spune și despre celelalte personaje din *Măștile exilului*: grupul colorat și eterogen de pungași români, condus de și-retul Levi, Dragoș și nașu` Cristi, reprezentanți ai mafiei române din Italia, doamna Gina, atât de pregnant româncă în comportamentul ei, „buldogul” și „surdomuta”, care se dovedesc a fi polițiști sub acoperire și protectorii lui Cezar Mihali, alias, Costas, alias C. A. și, nu în cele din urmă, Coloneleasa Taifun, care, în deplină concordanță cu atmosfera kafkiană a cărții, se metamorfozează la final într-o cățea turbată. Toate acestea sunt personaje bine conturate și extrem de vii. Însă, de departe, cel mai bine creionat și, așa cum a mai fost menționat de altfel și cu alte ocazii, cel mai incitant personaj al romanului lui Constantin Arcu este Katy, stră-stră-străbunica, sau poate doar stră-străbunica – confuzia e un element important al narațiunii *Măștilor exilului* – protagonistului. O femeie aprigă, a cărei poveste pare a fi desprinsă din romanele scriitorilor ruși, și pe care timpul n-o poate învinge. Un suflet „fără înger personal și fără diavol personal”, de care până și Divinitatea a uitat. Ea este picaro-ul adevărat al romanului, nepotul său fiindu-i doar un discipol firav.

Acțiunea *Măștilor exilului* este pe alocuri atât de densă și de alertă încât dă impresia unei imaginații scăpate de sub control, însă țesătura romanului, minuțioasă și complicată, nu lasă nimic la voia întâmplării. Nici un fir narativ deschis nu este lăsat așa, ci toate se întrepătrund într-o poveste de un realism magic autohton. Deși împărțită între două femei, misterioasa Alla-Dina și tânăra Sofia, iubirea picaro-ului nostru este unică, întrucât cele două sunt nu atât mamă și fiică, cât dubluri; prezența Sofiei îl trimite pe Costas, în mod automat, cu gândul la Alla-Dina, corpul celei de-a doua îi amintește de cea dintâi, până în cel mai mic detaliu: semnul în formă detrandafir.

Toate aceste figuri remarcabile, intrigi politice, povești de dragoste cu iz fantastic și aventuri picarești cu mafia româno-italiană sunt ținute la un loc de axa centrală a romanului lui Constantin Arcu, reprezentată de lupta neîntreruptă dintre Bine și Rău, concepte care apar în carte în mod concret sub forma îngerului păzitor pus pe șotii, Gabriel, și a Colonelesei Taifun, torționara metamorfozată în cățea turbată. În finalul *Măștilor exilului*, deși la o primă privire putem spune că Binele triumfă, Constantin Arcu ne arată de fapt că, într-o astfel de confruntare, mutată din planul metafizic în cel cotidian, al vieții așa cum este ea, nu există câștigător definitiv, ci doar încercarea de a ține lucrurile în echilibru.

*Constantin Arcu, *Măștile exilului*, Ed. Cartea Românească, București, 2014